

Miljöavdelningen
Naturvårdsenheten
Anita Andersson

Bildande av naturreservatet Gullrosas berg, Eda kommun

Syfte med reservatet

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara ett representativt exempel på det variationsrika sprickdalslandskapet med dess typiska lövrika vegetation, inkluderande tallhällmarker, granskogar av hög bonitet och skilda slag av våtmarker
- bevara området som gynnsam livsmiljö för skogshönsen tjäder och järpe
- bevara gynnsamma livsmiljöer för mossan nordisk klipptuss inom området
- området skall tillsammans med andra skyddade skogsmiljöer i omgivande landskap ge goda förutsättningar för ett långsiktigt bevarande av hotade och sällsynta arter i landskapet

Beslut

Med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken förklarar Länsstyrelsen det område som avgränsas med heldragen svart linje på bifogade karta som naturreservat. Områdets gränser utmärks i fält efter inmätning/ förrättning av Lantmäteriet.

Reservatets namn skall vara Naturreservatet Gullrosas berg.

Länsstyrelsen fastställer den i bilaga 3 redovisade skötselplanen för naturreservatet.

Länsstyrelsen beslutar om nedanstående föreskrifter för att tillgodose syftet med naturreservatet.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i den rätt att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med reservatet.

Utöver vad som annars gäller i lagar och författningar är det i naturreservatet förbjudet att:

1. bedriva någon form av skogsbruk,
2. bedriva täkt och annan verksamhet som förändrar områdets ytformer som att schakta, tippa, gräva, dika eller anordna upplag
3. anlägga luftledning,
4. uppföra ny byggnad, mast, antenn eller annan anläggning
5. bedriva markförbättringsåtgärd som kalkning eller gödsling i området
6. röja nya jaktpass, utföra viltvårdande åtgärder eller utfodring
7. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel
8. ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle

Miljöavdelningen
Naturvårdsenheten

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter att tåla sådana intrång som:

1. gränsmarkering av, vägvisning, p-plats, markerad led och information om reservatet
2. skötselåtgärder i enlighet med skötselplanen
3. undersökningar av markslag, landskapselement, växt- och djursamhällen samt arter som ett led i uppföljningen av syfte och mål med reservatet

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas i, samt om ordningen i reservatet i övrigt (gäller även markägare och innehavare av särskild rätt).

Utöver vad som annars gäller i lagar och författningar är det i naturreservatet förbjudet att:

1. insamla evertebrater, t ex skalbaggar och landmollusker
2. samla in mossor, lavar och vedsvampar
3. skada eller borttaga träd och buskar, inklusive död ved såsom lågor, torrträd och torra grenar
4. framföra fordon
5. utan länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att i näringssyfte organiserat utnyttja området, samt för skolor och institutioner att regelmässigt utnyttja området för att utföra naturvetenskapliga eller andra undersökningar

Punkt C3 utgör inte hinder för siktröjning av befintliga jaktpass, förutsatt att detta sker i samråd med reservatsförvaltaren. Föreskriften C4 omfattar inte den allmänna vägen genom området och utgör inte hinder för terrängtransport av fälld älg förutsatt att spårbildning ej sker. Detta förutsätter att fordon med lågt marktryck används och att lämpligt körstråk för uttransport väljs.

I samband med naturvetenskapliga undersökningar kan länsstyrelsen meddela undantag från ordningsföreskrifterna under C. Till naturvetenskapliga undersökningar räknas bl a den del av länsstyrelsens regionala miljöövervakning som utförs i samråd med naturvårdsförvaltningen samt undersökningar inom ramen för uppföljning av åtgärdsprogram för enskilda arter.

Ovanstående inskränkningar under A, B och C ska inte utgöra hinder för förvaltare att genomföra eller upphandla den skötsel som ska genomföras enligt till beslutet hörande skötselplan.

Länsstyrelsen beslutar att ordningsföreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken träder ikraft tre veckor efter den dag författningen utkommit från trycket i länets författningssamling.

Motivering

Beskrivning av det omgivande landskapet

Naturreservatet Gullrosas berg ska betraktas som en ur naturvårdssynpunkt mycket värdefull del av ett större skogslandskap. Reservatet är beläget i det västvärmländska sprickdalslandskapet, vilket skogligt sett karakteriseras av lövrika naturskogar där asp och björk är de viktigaste lövträden. Gullrosas berg ligger i en del av detta landskap där det finns ovanligt höga andelar

Miljöavdelningen
Naturvårdsenheten

naturskog, vilket visas av stor areal och antal av Skogsvårdsstyrelsens nyckelbiotoper. Denna del av landskapet består av en stor del av Eda kommun och prioriteras både i Länsstyrelsens och Skogsvårdsstyrelsens säkerställandearbete.

I sprickdalslandskapet bildar lövrika barrskogar, tallklädda åsar, granskogar av hög bonitet, branter med artrika lodytor och olika typer av sumpskog och våtmarker en mosaik av olika naturtyper. Den omväxlande naturen ger förutsättningar för en hög diversitet av arter.

Naturgeografiskt ligger området i bergkullslätt-terräng, i den sydligt boreala kuperade zonen. Berggrunden utgörs av gnejser, ställvis med inslag av gabbro. Öster om reservatet löper en nord-sydlig tektonisk rörelsezon, omgiven av förskiffring. Åsarna består huvudsakligen av kalt berg, medan berggrunden i sprickdalarna överlagras av sandig eller grusig morän.

Högsta kustlinjen i trakten ligger ca 230 m ö h.

Beskrivning av naturreservatet

Allmän beskrivning

Området omfattar ett 53 hektar stort område, beläget en dryg km sydost om Skillingmark, öster om Björklången. Den avgränsade ytan sträcker sig från landsvägen mot ostnordost över berget fram till Öretjärnet. Sluttningen mot tjärnet samt anslutande grandominerade parti mot landsvägen i sydost har nyligen avverkats.

Hela området är kuperat och består av nord-sydligt orienterade sprickdalar med mellanliggande tallbevuxna höjdryggar. Östra och västra gränserna ligger på 180 möh, medan högsta åsen når upp till 250 möh. Tallskogspartierna är tvåskiktade och relativt välskötta, med glest förekommande klenare lågor och en del lumpar samt spridda brända stubbar. I sprickdalarna finns ställvis grovstammig granskog, björk- eller klibbalkärr eller små öppna myrar, beroende på lokala fuktighetsförhållanden. Granskogen har i vissa sprickdalar börjat utveckla naturskogskaraktär med förekomst av ett antal rödlistade arter (se nedan). Ett stort antal lodytor finns också i sprickdalarna med rik kryptogamvegetation av både silikattyp och basisk typ; exempelvis har på en lodyta noterats *nordisk klipptuss*, en av de arter som omnämns i habitatdirektivet. I sluttningar och branter förekommer ett betydande lövinslag av främst asp och björk. Lövträden förekommer i alla livsformer; unga telningar, grova eller senvuxna vuxna träd, döende träd, stående torrträd med bohål och lågor i olika stadier av nedbrytning. Den stora lövförekomsten, med en rik flora av lavar, mossor och vedsvampar, kan tolkas som ett sent successionsstadium efter brand som förlängts av skogsbete.

Området innehåller en värdefull mosaik av naturtyper, ur naturvärdessynpunkt i nuläget med betoning på sen brandsuccession som exemplifieras av den rika förekomsten av rödlistade arter knutna till både levande och död lövved.

Rödlistade arter

Av de rödlistade arter som förekommer i reservatet är hälften knutna till gamla lövträd eller död lövved. De arter som hittills observerats i området är (klassning enligt Gärdenfors 2005):

Miljöavdelningen
Naturvårdsenheten

- norsk näverlav (hotklass VU)
- gräddticka (hotklass VU)
- veckticka (hotklass NT)
- aspgelélav (hotklass NT)
- läderlappslav (hotklass NT)
- västlig njurlav (hotklass NT)
- skrovellav (hotklass NT)
- gul taggsvamp (hotklass NT)
- violettgrå tagellav (hotklass NT)
- vedtrappmossa (hotklass NT)
- dvärgbägarlav (hotklass NT)

Natura-habitat

Följande naturtyper som ingår i habitatdirektivet i Natura 2000 finns representerade i området:

- *Västlig taiga*; tallskogar på höjdryggarna samt grandominerad skog i sprickdalarna – enligt Natura 2000-listan naturtyp 9010 (prioriterad naturtyp) – 28 hektar
- *Örtrika, näringsrika skogar med gran av fennoskandisk typ*; delar av granpartierna på botten av sprickdalar hör till denna typ, sluttningsskogen nedom den östligaste branten mot Öretjärn (dock avverkad) och sluttningsskogen i väster mot landsvägen – enligt Natura 2000-listan naturtyp 9050 – yta ej beräknad

Motiv till skydd och föreskrifter

Gullrosas berg är, som nämnts ovan, beläget i ett landskap med för länet ovanligt höga andelar av artrik och lövrik naturskog, definierat som hög andel nyckelbiotoper. Med utgångspunkt från aktuell forskning prioriterar Länsstyrelsen säkerställandet av skogsmark i länet till ett antal sådana landskap, varav detta är ett. Genom detta tillvägagångssätt koncentreras skogsskyddet till landskap där struktur- och artrikedom fortfarande i hög grad finns kvar, vilket ger bästa möjliga förutsättningar för ett långsiktigt bevarande av biologisk mångfald.

Området kring Gullrosas berg har uppmärksammats genom Skogsvårdsorganisationens nyckelbiotopsinventering, då en mycket stor nyckelbiotop avgränsades. Det för reservatsbildning avgränsade området innehåller EU:s habitatdirektivs naturtyper Västlig taiga 9010 (prioriterad naturtyp) och Örtrika, näringsrika skogar med gran av fennoskandisk typ 9050.

Området har ett stort botaniskt och zoologiskt värde då det genom sitt varierade innehåll av värdefulla substrat hyser livsmiljöer för ett stort antal epifytiska och epilitiska kryptogamer och vedlevande insekter. Det föreslagna naturreservatet har även ett stort värde för fågelfaunan genom sin rika variation på naturtyper vilket ger speciella förutsättningar som livsmiljö, exempelvis för hackspettar och för skogshönsen tjäder och järpe.

För de arter som är knutna till brandsuccessioner och varierade miljöer av naturskogskaraktär, med krav som inte tillgodoses i den brukade skogen, är ytterligare reduktion av biotopareal

Miljöavdelningen
Naturvårdsenheten

troligen förödande för deras långsiktiga överlevnad. Skogsbruk i de naturskogsartade bestånden skulle därför vara ett allvarligt hot mot bevarandet av den biologiska mångfalden i området.

Länsstyrelsen gör bedömningen att detta är ett mycket skyddsvärt område, dels med tanke på att områdets naturkvalitéer endast kan bevaras genom att det undantages från skogsbruk och andra arbetsföretag som kan ha en negativ påverkan på mark, flora eller fauna, dels med tanke på dess betydelse för att säkra fortsatt högt innehåll av naturskog och variations- och artrika livsmiljöer i landskapet.

Överensstämmelse med planer, internationella åtaganden och miljökvalitetsmål

Bildandet av naturreservatet Gullrosas berg bedöms vara förenligt med en från allmän synpunkt godtagbar användning av mark- och vattenresurserna enligt 3 och 4 kap. miljöbalken samt med den gällande kommunala översiktplanen. I Översiktsplan för Eda kommun, antagen av kommunfullmäktige 1999-06-23, anges ingen markanvändning för aktuellt område.

Bildandet av naturreservatet Gullrosas berg är en del i Länsstyrelsens arbete med främst två miljökvalitetsmål:

- *Levande skogar*; skydd av området ingår i delmål 1, undantagande av ytterligare arealer skyddsvärd skogsmark från skogsproduktion.
- *Ett rikt växt- och djurliv*; skydd och bevarande av livsmiljön är den viktigaste delen i agerandet för att uppfylla delmålen 1 och 2, att hejda förlusten av biologisk mångfald och att förbättra bevarandestatusen för hotade arter.

Bildandet av naturreservat i skog med höga naturvärden ingår i Sveriges arbete för att uppfylla Bernkonventionen och Riokonventionen. Enligt Bernkonventionen (1979) ska konventionens parter arbeta för att skydda vilda djur och växter och deras naturliga miljöer, särskilt sådana där det krävs samarbete mellan flera stater för att kunna ge ett gott skydd. Utrotningshotade och sårbara arter, däribland flyttande arter som är utrotningshotade och sårbara, ska få särskilt mycket skydd. Riokonventionen om biologisk mångfald (1992) har som mål att bevara den biologiska mångfalden med avseende på ekosystem, arter och gener.

Intresseprövning

I reservatsbildningsprocessen ingår som en del att i alla frågor göra en vägning mellan enskilda och allmänna intressen med den utgångspunkten att det ska finnas en rimlig balans mellan de värden som ska skyddas genom förbudet/inskränkningen, och den belastning som förbudet/inskränkningen har för den enskilde. Länsstyrelsen menar att den avgränsning av reservatet och de inskränkningar som gjorts av markanvändningen är nödvändiga, och att de inte går längre än vad som behövs för att uppnå syftet med reservatet (se nedan). Länsstyrelsens ställningstagande i denna del har skett med tillämpning av proportionalitetsprincipen.

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Naturreservatet Gullrosas berg
Län	Värmland

Miljöavdelningen
Naturvårdsenheten

Kommun	Eda
N2000-beteckning	-
Bevarandeplan N2000	-
Lägesbeskrivning	Drygt 1 km SO om Skillingmarks kyrka
Församling/Socken	Skillingmark
Topografisk karta	11B NO (1114)
Ekonomisk karta	11B 7h (11177)
Naturgeografisk region	28b, sydligt boreala kuperade områden
Kulturgeografisk region	13, Värmlands mellanbygder (Värmlands och Dalslands dalbygder)
Fastigheter	Olerud 1:102
Areal	53,15 ha
Förvaltare	Länsstyrelsen Värmland

Ärendets beredning

Under Skogsvårdsstyrelsens nyckelbiotopsinventering avgränsades ett stort antal nyckelbiotoper (skogsområden med mycket höga naturvärden) i länet, bland annat den på Gullrosas berg med en yta på ca 35 hektar. Länsstyrelsen lät under 1999 göra en analys av nyckelbiotopsinventeringen med syfte att identifiera vilka delar av Värmlands län som innehåller den största ytan skogsmark av nyckelbiotopskvalitet och de olika delarnas inbördes skillnader vad beträffar artdiversitet. Sommaren 1999 följdes analysen upp med fältundersökningar av nyckelbiotoper och nyckelbiotopsaggregeringar inom de tidigare identifierade områdena (som uppdrag utfört av Taigaekologerna), varvid Gullrosas berg föll ut som ett lämpligt reservatsobjekt.

Området aktualiserades redan runt årsskiftet 1999/2000 i och med avverkningsanmälningar i området, varvid Länsstyrelsen kontaktades av Skogsvårdsstyrelsen för diskussion om skyddsarbetet. Ytterligare fältarbete utfördes av Länsstyrelsen i februari – mars 2000. Efter samråd med Naturvårdsverket påbörjades reservatsbildningsprocessen med värdering och förhandling. Tidigt 2005 hade all mark inom reservatet köpts in av Naturvårdsverket och tillförts den för reservatet nybildade fastigheten Olerud 1:102.

Synpunkter från remissinstanserna

Yttranden inkom från Skogsstyrelsen, Värmlands Ornitologiska Förening och Ulf T Carlsson, som innebär tillstyrkande av förslaget till beslut.

Oleruds viltvårdsområde inkom med erinran mot det föreslagna förbudet mot jakt på skogsfågel; de menar att jakt bedrivs i så liten omfattning att det inte påverkar populationerna i området. Även Jägareförbundet Värmland inkom med yttrande där de menar att ett jaktförbud för skogshöns inom naturreservatet på Gullrosas berg inte påverkar arternas överlevnadsmöjligheter i området och därför inte är nödvändigt för att uppnå syftet med reservatet, medan det däremot medför en betydande inskränkning i den enskildes rätt (nyttjandet av viltvårdsområdet).

Miljöavdelningen
Naturvårdsenheten

I övrigt inkom inga erinringar.

Länsstyrelsens kommentar till inkomna synpunkter

Under processen med reservatbildning har jaktfrågorna diskuterats och ett förslag till föreskrifter med förbud mot jakt på tjäder och järpe har funnits med som grund för värdering och förhandling. Således kan markägarna var för sig ses som kompenserade för jaktvärdet.

Marken ingår dock i Oleruds viltvårdsområde och ingen förhandling har skett direkt med viltvårdsområdet om ersättning för inskränkning i jakträtten. Enligt VVO-stadgarna kan jakt efter annat än älg bedrivas av envar jaktberättigad inom hela viltvårdsområdet. Det är alltså fler markägare i närområdet som berörs av ett jaktförbud än de som fått ersättning via reservatsbildandet. Länsstyrelsen har diskuterat saken med ordföranden för viltvårdsområdet. Oleruds VVO rapporterar årligen in uppgifter om jaktresultatet till Jägareförbundet och kommer att göra detsamma till Länsstyrelsen om önskemål föreligger. Förslaget om förbud mot jakt på skogsfågel dras tillbaka.

Upplysningar

Länsstyrelsen kan med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter om det finns särskilda skäl.

Föreskrifterna under punkt C ovan, enligt 7 kap 30 § miljöbalken om rätten att färdas, vistas och om ordningen i övrigt inom naturreservatet, gäller enligt 7 kap. 30 § miljöbalken omedelbart efter ikraftträdande, även om de överklagas.

Länsstyrelsen skall bedriva tillsyn över reservatet. Särskild tillsynsman anlitas. I tillsynen ingår att tillse att reservatsföreskrifterna följs. Enligt 29 kap. 8 och 9 §§ miljöbalken gäller bland annat att brott mot föreskrift som meddelats enligt 7 kap. 5 och 30 §§ miljöbalken kan medföra straffansvar. Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan Länsstyrelsen enligt 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse.

Av 7 kap. 5 § framgår att om det senare visar sig finnas nya skäl, eller behövas ytterligare inskränkningar för att uppnå syftet med skyddet, får Länsstyrelsen meddela beslut om detta.

Eftersom området är till för att stärka den biologiska mångfalden skall vindfällan och stormskadad skog lämnas. Efter bildandet av naturreservat omfattas området inte av bestämmelserna i skogsvårdslagen. Det ansvar som markägaren har enligt 29 § skogsvårdslagen är därför efter reservatsbildningen statens ansvar.

Miljöavdelningen
Naturvårdsenheten

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, miljödepartementet, se bilaga 5.
Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Eva Eriksson. Föredragande har varit
byrådirektör Anita Andersson. I den slutliga handläggningen har även deltagit
Miljöavdelningens jurist Karin Sjöberg och länsantikvarie Göran Wettergren.

Eva Eriksson

Anita Andersson

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Översiktskarta
3. Skötselplan
4. Konsekvensutredning
5. Hur man överklagar

Sändlista

Olerud vvo, c/o Sven-Olof Axelsson, Vikene Bäckabo, 670 43 SKILLINGSFORS delg.
Skillingmark Fiskevårdsområde, c/o Lars-Erik Eriksson, Boda, 670 43 SKILLINGSFORS delg.
Fortum Distribution AB, Körkarlsvägen 8, Box 2087, 650 02 KARLSTAD delg.
Vägverket Region Väst, Lokalkontor Värmlands län, Box 1051, 651 15 KARLSTAD delg.
Naturvårdsverket, Blekholmsterrassen 36, 106 48 STOCKHOLM delg.
Riksantikvarieämbetet, Box 5405, 114 84 STOCKHOLM delg.
Skogsstyrelsen Region Svea, Box 387, 651 09 KARLSTAD delg.
Fiskeriverket, 401 26 GÖTEBORG delg.
Lantmäteriet, Box 288, 651 07 KARLSTAD
Skogsstyrelsen Arvikakontoret, att. Jeannette Fahlstad, Korpralsvägen 2, 67191 ARVIKA
Eda kommun, att. Malin Egardt, Box 66, 673 22 CHARLOTTENBERG
Cajsa Skarfelt, Johannesberg, 670 43 SKILLINGSFORS
Torbjörn Skarfelt, Linnégatan 28, 566 33 HABO

Miljöavdelningen
Naturvårdsenheten

Barbro Skarfelt, Älvgatan 51e, 652 30 KARLSTAD

Malte och Kjerstin Persson, Rådane 2, 671 93 ARVIKA

Gurli Paulsson, Holmserud, 670 43 SKILLINGSFORS

Birgitta Hedlund, PI 156 Hjulsjö, 712 91 Hällefors, 0587-62132

Sylvia Gabrielsson, Lundbyv. 10, 732 48 Arboga, 0589-16767

Lena Johansson, PI 162 Gällesta, 705 94 Örebro, 019-239162

Kerstin Paulsson, Jungfru Stavas väg 8, 653 46 Karlstad

Sven-Olof Axelsson, Vikene Bäckabo, 670 43 SKILLINGSFORS

Maj Granström, Boda 14, 670 43 SKILLINGSFORS

Marianne Olsson, Boda Lillgården, 670 43 SKILLINGSFORS

Jonas Olsson, RosenvÄGEN 8a, 672 32 Årjäng

Laila Follestad, Grinibråten 41, 1339 Vøyenenga, NORGE

Aina Nilsson, Olerud 24, 670 43 SKILLINGSFORS

Anita Krogh, Skönviksgången 3, 653 50 KARLSTAD

Värmlands läns Jaktvårdsförbund, Box 65, 660 60 MOLKOM

Lantbrukarnas Riksförbund, Länsförbundet i Värmlands län, Lillerud, 660 50 VÅLBERG

Naturskyddsföreningen, Länsförbundet i Värmland, Verkstadsgatan 1, 652 19 KARLSTAD

Wermlands Ornitologiska Förening, c/o Jan Rees, Mossgratan 115, 654 66 KARLSTAD

Värmlands Botaniska Förening, c/o Per Larsson, Fallängsvägen 39 A, 671 51 ARVIKA

Ulf T. Carlsson, Älvsborgsvägen 6, 681 43 KRISTINEHAMN

Planeringsenheten; kulturmiljö och plan

Enheten för areella näringar

Naturvårdsregistret